

Modele relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Agata Kunicka-Goldfinger, Joanna Piłat, Maciej Podbielkowski, *Zadania. Wiedza o społeczeństwie. Liceum – poziom podstawowy i rozszerzony*, Warszawa – Bielsko-Biała 2012, s. 109–111.
- Źródło: *Konstytucja Hiszpanii z dnia 27 grudnia 1978 r.*, tłum. Tadeusz Mołdawa, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].

- Źródło: *Konstytucja Iranu z 1979 r.*, [w:] Agata Kunicka-Goldfinger, Maciej Podbielkowski, *Zadania. Wiedza o społeczeństwie. Liceum – poziom podstawowy i rozszerzony*, Warszawa – Bielsko Biała 2012, s. 108–109.
- Źródło: *Konstytucja Federacji Rosyjskiej przyjęta w ogólnokrajowym referendum 12 grudnia 1993 r.*, tłum. Andrzej Kubik, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 7.05.2021 r.].

Modele relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetytorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych dotyczących relacji między państwem a kościołami i związkami wyznaniowymi oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Wymienisz modele relacji między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi.
- Podasz przykłady państw, w których modele relacji państwo – związek wyznaniowy istnieją w praktyce.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących modeli relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe.
- Przeanalizujesz, w jaki sposób państwo i kościoły oraz związki wyznaniowe w nim funkcjonujące układają wzajemne relacje.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

wyjaśnij

twoim zadaniem jest zrekonstruowanie związku przyczynowo-skutkowego, opisanie od początku do końca, o co chodzi i dlaczego;

scharakteryzuj

należy przeanalizować genezę, przebieg oraz konsekwencje danego procesu czy zjawiska, wymieniając uczestników wydarzeń (postacie, organizacje) lub inne istotne elementy;

porównaj

twoim zadaniem jest zestawienie wydarzeń, zachodzących procesów, danych itp. pod kątem występujących między nimi podobieństw oraz różnic;

rozstrzygnij

w tym wypadku oczekiwana odpowiedź jest jedna: „tak” lub „nie” – oczywiście wraz z uzasadnieniem, ale bez formułowania własnych ocen;

rozważ

należy tu sformułować zarówno argumenty, jak i kontrargumenty, czyli „za” i „przeciw”, wartościując słuszność danego rozumowania;

ocen

to polecenie pozwala ci przedstawić własną, subiektywną opinię na temat opisywanych zjawisk i procesów;

każda przedstawiona ocena – o ile będzie dobrze uzasadniona – zostanie uznana, dlatego też kluczową rolę odgrywa umiejętność budowania argumentacji;

udowodnij

w poleceniu tym zawarta jest teza, a twoim zadaniem jest stworzenia krótkiej narracji z podaniem argumentów na rzecz jej prawdziwości;

uzasadnij

zadanie podobne jak powyżej, ale w tym przypadku powinno się określić sposób

rozumowania, który umożliwia postawienie danej tezy;

wykaż

należy tu wykazać prawdziwość lub nieprawdziwość związków przyczynowo-skutkowych, odnoszących się do tezy; podaj, wymień, wskaż – takie polecenia występują w zadaniach półotwartych, w których jest miejsce na twoją odpowiedź; podajesz wtedy pojęcie, nazwę własną (pełną, bez skrótów), imię i nazwisko osoby itp.

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł.

Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Repetytorium

Modele relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe

Można wyróżnić kilka modeli relacji państwa z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Każde państwo w jakiś sposób musi odnieść się do wyznawanych na jego terenie religii i robi to w mniej lub bardziej rygorystyczny sposób.

Państwo teokratyczne

Sfera religijna jest absolutnie nadrzędna nad sferą świecką i obie są ze sobą ściśle związane. System prawny jest tu rozwinięciem systemu norm religijnych, a władze państwowe, działające z mandatu religijnego, są podporządkowane instytucjom religijnym i ponoszą przed nimi odpowiedzialność. W wariacie skrajnym religia panująca jest jedynym legalnym wyznaniem, inne kulty są prawnie zakazane.

Współcześnie do państw teokratycznych zalicza się Watykan, Arabię Saudyjską i Iran. W przypadku Watykanu papież – biskup Rzymu dzierży pełnię władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. Kuria Rzymska jest tylko instytucją wspomagającą głowę Kościoła katolickiego w wykonywaniu jej zadań.

Papież, stojący na czele państwa watykańskiego, ma władzę absolutną, jest następcą św. Piotra.

Źródło: Aliona & Pasha, domena publiczna.

Arabia Saudyjska, podobnie jak Watykan, jest przykładem teokratycznej monarchii absolutnej opartej na religii islamskiej. Król Arabii jest zarówno głową państwa, jak i szefem rządu. W odróżnieniu od Stolicy Apostolskiej, decyzje są jednak podejmowane po konsultacji ze starszymi rangą członkami rodziny królewskiej i organizacjami religijnymi. W państwie nie ma pisanej konstytucji, ale przyjmuje się, że jej rolę pełni Koran, a szariat jest obowiązującym prawem. Prawo nie zapewnia wolności religijnej. Dodatkowo w państwie działa Komitet Krzewienia Cnót i Zapobiegania Złu, który odpowiada za walkę z innymi religiami niż islam.

W Iranie, będącym republiką islamską z prezydentem jako głową państwa, obowiązującym prawem i jednocześnie religią jest szyicki islam. Cały system polityczny, społeczny i gospodarczy są podporządkowane religii. W państwie istnieją policja religijna oraz sądy religijne sprawujące całkowitą kontrolę nad wszystkimi dziedzinami życia.

Zgodnie z obowiązującym prawem religijnym w Iranie kobiety muszą mieć przynajmniej chustę na głowie.
Źródło: RODNAE Productions, domena publiczna.

Państwo wyznaniowe

Władze państwowe identyfikują się z określoną religią, uznaną za oficjalne wyznanie państwowe. Normy religijne mają istotny wpływ na treść stanowionego prawa państwowego, które jednak nie musi być z nimi tożsame. Instytucje panującego wyznania mają zagwarantowany udział w organach władzy państwowej (np. w wyższej izbie parlamentu) oraz wywierają przemożny wpływ na sfery życia publicznego, które znajdują się w kręgu ich szczególnego zainteresowania (oświata, instytucja małżeństwa). Obywatele mają zagwarantowaną wolność sumienia i wyznania, w wyniku czego obok religii dominującej funkcjonują inne.

Współcześnie państwem wyznaniowym można nazwać Wielką Brytanię, gdzie monarcha jest jednocześnie zwierzchnikiem Kościoła anglikańskiego. Biskupi są mianowani przez monarchę na wniosek premiera. Ponadto Synod Generalny Kościoła Anglii wnosi do parlamentu kościelne akty prawne (tzw. *measure*), które po przyjęciu przez władzę ustawodawczą i monarchę uzyskują moc jako ustawy państwowe.

Innym przykładem państwa wyznaniowego jest Norwegia, w której dominuje luterński Kościół Norwegii. Według obowiązującego prawa każde dziecko po urodzeniu z automatu jest zapisywane do luterńskiego Kościoła Norwegii i Norweg ma wychować swoje potomstwo zgodnie z jego nauką. Dziecko z czasem może jednak zadeklarować zmianę religii/wyznania. Ponadto tylko członek tego Kościoła może zostać monarchą Norwegii.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Także Izrael jest zaliczany do państw wyznaniowych. Religią dominującą jest judaizm. W Izraelu nauczanie religii jest obowiązkowe w szkołach państwowych. Ponadto małżeństwo i rozwody podlegają wyłącznie sądom rabinackim i oparte są na żydowskiej tradycji. W wojsku i instytucjach państwowych należy przestrzegać ściśle przepisów [Tory](#) i [Talmudu](#) dotyczących żywienia. Jednak osoby nie wyznające judaizmu podlegają odrębnym sądom religijnym zajmującym się m.in. prawem rodzinnym.

Prawa cywilne w Izraelu podlegają sądom rabinackim.

Źródło: conntonbro, domena publiczna.

Państwo neutralne światopoglądowo

Tego typu państwo powstrzymuje się od ingerencji w sferę religijno-światopoglądową obywateli. Respektuje ono wolność sumienia i wyznania oraz swobodę kultu, gwarantuje również przestrzeganie tych zasad wobec każdego. Kościoły i związki wyznaniowe są wolne i równe wobec prawa. Ich stosunki z państwem regulowane są na podstawie równoprawnych, dwustronnych umów i ustawodawstwa państwa.

Przykładem tego typu umów są **konkordaty**, czyli umowy danego państwa ze Stolicą Apostolską.

W ramach koncepcji **państwa światopoglądowo neutralnego** występują co najmniej dwa warianty:

- **model „przyjaznego rozdziału”** – konstytucja przewiduje możliwość dobrowolnej współpracy państwa i Kościoła (związków wyznaniowych) w sferze dobra wspólnego i dobra osoby ludzkiej;
- **model państwa świeckiego (laickiego)** – obowiązuje w nim ścisła separacja państwa i Kościoła (związków wyznaniowych) w sferze publicznej.

Większość współczesnych państw deklaruje neutralność światopoglądową i rozdział Kościoła/religii od państwa. W przypadku Polski zasada ta jest zapisana w art. 25 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. w brzmieniu:

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 25

1. Kościoły i inne związki wyznaniowe są równouprawnione.
2. Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym.
3. Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego.
4. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem katolickim określają umowa

międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy.

5. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi określają ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 7.05.2021 r.].

Państwo ateistyczne

Władze programowo zmierzają do likwidacji religii zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym obywateli. Instytucje państwa prowadzą walkę z instytucjami religijnymi przez terror, nacisk policyjny, administracyjny, propagandowy. W okresie przejściowym, kiedy oficjalnie tolerują istnienie religii, dyskryminują prawnie lub faktycznie jej wyznawców.

Przykładem państwa ateistycznego była Albania w latach 1967–1991, w której zakazano wszelkich religii jako importu obcej kultury.

Podobnie w Chińskiej Republice Ludowej religia postrzegana była jako część kolonializmu i symbol feudalizmu. Zakazane było łączenie członkostwa w partii z byciem osobą wierzącą. Obecnie państwo uznaje buddyzm, taoizm, islam, katolicyzm i protestantyzm.

Osoby praktykujące Falun Gong – powstałe w Chinach połączenie medytacji, ćwiczeń i filozofii. Chociaż chińska konstytucja zapewnia wolność religijną, w praktyce państwo ściśle ją kontroluje. Zarejestrowanych jest tylko pięć stowarzyszeń religijnych, które mogą legalnie odprawiać obrzędy. Władza komunistyczna często arestuje, przetrzymuje i nęka zarówno członków wspólnot zarejestrowanych, jak i niezarejestrowanych.

Źródło: Joffers951, licencja: CC BY-SA 4.0.

Słownik

neutralność światopoglądowa państwa

model relacji między państwem a światopoglądem, a w szczególności religią; doktryna polityczno-prawna opierająca się na postulatcie oddzielenia kwestii wyznaniowych od władzy świeckiej

Tora

najważniejszy tekst objawiony judaizmu, stanowiący jednocześnie pierwszy pięcioksiąg Biblii

Talmud

podstawowa (choć nie uważana za świętą) księga judaizmu, komentarz do biblijnej Tory, który tłumaczy zawarte w niej prawa

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą, klikając poszczególne kategorie w legendzie. Możesz zrobić zbliżenie przez kliknięcie ilustracji. Następnie wyjaśnij, czym jest religia państwowa.

Oprac. na podst.: *State religion*, en.wikipedia.org [dostęp: 10.07.2020].

Ćwiczenie 1

Rozstrzygnij, czy istnienie religii państwowej wyklucza możliwość istnienia w państwie innych wyznań. Uzasadnij swoje zdanie przykładami.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 2

Zajmij stanowisko: w jaki sposób państwo i kościoły w nim funkcjonujące powinny układać wzajemne relacje? Swoje zdanie uzasadnij minimum dwoma argumentami.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz państwo teokratyczne.

☐ RPA

☐ Watykan

☐ Rosja

☐ Indonezja

Ćwiczenie 2

Zaznacz państwa wyznaniowe.

☐ Arabia Saudyjska

☐ Francja

☐ Wielka Brytania

☐ Norwegia

Ćwiczenie 3

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W Stolicy Apostolskiej pełnię władzy dzierży biskup Rzymu.	☐	☐
W komunistycznej Albanii prawosławie i islam były traktowane tak samo.	☐	☐
Obowiązkiem każdego Norwega jest wychowanie dziecka w duchu ateizmu.	☐	☐
W Wielkiej Brytanii biskupi wyznaczani są przez parlament.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Dopasuj cechy do odpowiednich pojęć.

państwo teokratyczne

jedna religia/wyznanie jest religią dominującą i usankcjonowaną prawem przy zachowaniu wolności religijnej

państwo wyznaniowe

nadrzędność religii nad prawem państwowym

żadna religia/wyznanie nie jest dominująca

państwo neutralne światopoglądowo

walka z jakimikolwiek przejawami religii

wszystkie kościoły i związki wyznaniowe mają takie same prawa

państwo ateistyczne

instytucje religijne mają pewien udział w sprawowaniu władzy świeckiej

zakaz wyznawania religii nawet prywatnie

instytucje państwowe są podporządkowane instytucjom religijnym

Materiał źródłowy do ćwiczeń nr 5–6.

Źródło I

“ *Konstytucja Hiszpanii z dnia 27 grudnia 1978 r.*

Art. 16

Zapewnia się jednostkom i wspólnotom wolność w sferze ideologii, religii i kultu. Korzystanie z tych wolności podlega tylko takim

ograniczeniom, jakie są konieczne do utrzymania ładu publicznego chronionego przez ustawę.

Nikt nie może być zobowiązany do składania oświadczeń co do swej ideologii, religii lub swych przekonań.

Żadne wyznanie nie ma charakteru państwowego. Władze publiczne uwzględniają przekonania religijne społeczeństwa hiszpańskiego i utrzymują wynikające z tego stosunki współpracy z Kościołem katolickim i pozostałymi wyznaniem. (...)

Art. 27

Wszyscy mają prawo do nauki. Uznaje się wolność nauczania.

Celem kształcenia jest pełny rozwój osobowości człowieka, przy poszanowaniu demokratycznych zasad współżycia oraz podstawowych praw i wolności.

Władze publiczne zapewniają przynależne rodzicom prawo, aby ich dzieci otrzymały wychowanie religijne i moralne, zgodnie z ich własnymi przekonaniami. Nauczanie podstawowe jest obowiązkowe i bezpłatne.

Źródło: *Konstytucja Hiszpanii z dnia 27 grudnia 1978 r.*, tłum. Tadeusz Mołdawa, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].

Źródło II

“ *Konstytucja Federacji Rosyjskiej przyjęta w ogólnokrajowym referendum 12 grudnia 1993 r.*

Art. 14

1. Federacja Rosyjska jest państwem świeckim. Żadna religia nie może być uznana za państwową lub obowiązującą.
2. Związki wyznaniowe są oddzielone od państwa i równe wobec prawa.

3. Państwo gwarantuje równość praw i wolności człowieka i obywatela niezależnie od płci, rasy, narodowości, języka, pochodzenia, stanu majątkowego i stanowiska służbowego, miejsca zamieszkania, stosunku do religii, przekonań, przynależności do organizacji społecznych, a także innych okoliczności. Zabrania się jakichkolwiek form ograniczania praw obywateli ze względu na przynależność społeczną, rasową, narodowościową, językową lub religijną. (...)

Art. 28

Każdy ma zagwarantowaną wolność sumienia, wolność wyznania, łącznie z prawem do indywidualnego lub wspólnego z innymi wyznawania dowolnej religii lub niewyznawania żadnej, do nieskrępowanego wyboru, posiadania i rozpowszechniania przekonań religijnych i innych oraz działania w zgodzie z nimi.

Źródło: Konstytucja Federacji Rosyjskiej przyjęta w ogólnokrajowym referendum 12 grudnia 1993 r., tłum. Andrzej Kubik, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].

Ćwiczenie 5

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Hiszpania jest państwem neutralnym światopoglądowo.	☐	☐
Ustrój Hiszpanii wciela w życie zasadę państwa wyznaniowego.	☐	☐
Kościół katolicki w Hiszpanii jest uprzywilejowany w porównaniu do innych wyznań.	☐	☐
Konstytucja hiszpańska realizuje model „przyjaznego rozdziału państwa i Kościoła”.	☐	☐

Ćwiczenie 6

Przeanalizuj wybrane fragmenty konstytucji Hiszpanii i Rosji. Określ, jaki model stosunków państwo – Kościół obowiązuje w tych państwach.

Rosja

Hiszpania

Materiał źródłowy do ćwiczeń nr 7–8.

“ *Konstytucja Iranu z 1979 r.*

Art. 72

Islamskie Zgromadzenie Konsultatywne nie może uchylać ustaw sprzecznych z religią państwa ani z Konstytucją. Obowiązkiem Rady Strażników jest stwierdzenie takiego naruszenia zgodnie z art. 96.

Art. 91

W celu ochrony porządku islamskiego oraz Konstytucji, dla badania zgodności ustawodawstwa Islamskiego Zgromadzenia Konsultatywnego zostaje ustanowiona Rada Strażników w następującym składzie:

- sześciu duchownych, świadomych współczesnych potrzeb i warunków, wskazanych przez Przywódcę;
- sześciu prawników, specjalistów w różnych dziedzinach prawa, wybieranych przez Islamskie Zgromadzenie Konsultatywne spośród islamskich prawników wskazanych przez zwierzchnika wymiaru sprawiedliwości.

Art. 107

1. Po odejściu (...) Imama Chomeiniego (...) zadanie powołania Przywódcy należeć będzie do ekspertów wybranych przez lud.

Eksperci wybiorą spośród siebie osobę, która posiada kwalifikacje określone w art. 5 i 109. W razie gdyby jeden spośród nich wyróżniał się wiedzą w zakresie prawa islamskiego lub doświadczeniem politycznym i społecznym lub cieszył się powszechnym uznaniem lub specjalnym oddziaływaniem (...), winni wybrać go na Przywódcę. W innym przypadku, gdy nie można stwierdzić takiej wyższości, winni oni wybrać i ogłosić Przywódcą jednego spośród siebie. (...)

2. Przywódca jest równy wobec prawa tak jak pozostali obywatele państwa.

Art. 110

Władza i obowiązki Przywódcy:

1. Ustalanie ogólnej polityki Islamskiej Republiki Iranu po konsultacji z Narodową Radą Bezpieczeństwa.
2. Nadzór nad realizacją generalnej polityki państwa.
3. Rozpisywanie referendum narodowego.
4. Naczelne dowództwo Sił Zbrojnych.
5. Wypowiadanie wojny i zawieranie pokoju oraz ogłaszanie mobilizacji Sił Zbrojnych.
6. Mianowanie, zwalnianie lub przyjmowanie rezygnacji:
 - duchownych członków Rady Strażników;
 - naczelnej władzy sądowniczej państwa;
 - szefa sieci radia i telewizji Islamskiej Republiki Iranu;
 - szefa sztabu generalnego;
 - dowódcy Islamskiej Gwardii Rewolucyjnej;
 - dowódców Sił Zbrojnych.
7. Rozwiązywanie sporów między różnymi rodzajami Sił Zbrojnych i regulowanie wzajemnych relacji między nimi.

8. Rozwiązywanie problemów niemożliwych do załatwienia przez Narodową Radę Bezpieczeństwa przy pomocy konwencjonalnych środków.

9. Podpisywanie dekretów potwierdzających wybór Prezydenta Republiki przez lud. Kwalifikacje kandydatów na urząd Prezydenta, z zachowaniem warunków przewidzianych przez Konstytucję, muszą być potwierdzone przed wyborami przez Radę Strażników i – w przypadku pierwszej kadencji Prezydenta, przez Przywódcę.

10. Odwoływanie Prezydenta, z należnym względem na interes Państwa, po orzeczeniu przez Sąd Najwyższy winy za naruszenie konstytucyjnych obowiązków, lub po przegłosowaniu przez Islamskie Zgromadzenie Konsultatywne jego niekompetencji w oparciu o art. 89.

Art. 113

Po urzędzie Przywódcy urząd Prezydenta jest najwyższą władzą w kraju. Jest on odpowiedzialny za wprowadzanie w życie Konstytucji i kierowanie egzekutywą, z wyjątkiem kompetencji zastrzeżonych dla Przywódcy.

Art. 114

Prezydent wybierany jest przez lud w bezpośrednim głosowaniu na czteroletnią kadencję.

Art. 117

Prezydent wybierany jest absolutną większością głosów.

Art. 122

Prezydent w ramach swych uprawnień i obowiązków przyznanych przez Konstytucję lub ustawy jest odpowiedzialny przed ludem, Przywódcą i Islamskim Zgromadzeniem Konsultatywnym.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, odwołując się do tekstu konstytucji, jakie znaczenie ma Rada Strażników.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, odwołując się do tekstu Konstytucji Iranu, jaka jest rola prezydenta w tym państwie.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Modele relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

3) przedstawia funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej kościoły i inne związki wyznaniowe.

Zakres rozszerzony

II. Różnorodność kulturowa.

Uczeń:

7) charakteryzuje religię jako zjawisko społeczne; analizuje religijność we współczesnym społeczeństwie polskim i porównuje ją z religijnością w innym społeczeństwie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

- wskazuje najważniejsze modele relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe;
- podaje przykłady państw teokratycznych, wyznaniowych, neutralnych światopoglądowo i ateistycznych;
- ocenia relacje państwo – Kościół w Polsce.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- analiza tekstu źródłowego;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do Internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery.

Przebieg zajęć:

1. Przed lekcją w celu aktywnego uczestnictwa uczniowie mają za zadanie przeczytać wiadomości dotyczące modeli relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe z e-materiału.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat i prosi uczniów, aby na forum klasy sformułowali cele lekcji oraz postawili pytania, na które chcieliby uzyskać odpowiedź w czasie zajęć.

Faza realizacji

1. Uczniowie dzielą się na cztery grupy. Każda z nich otrzymuje arkusze i markery, na których przygotowuje określony model relacji państwo – kościoły i związki wyznaniowe:

- grupa 1 – państwo teokratyczne;
- grupa 2 – państwo wyznaniowe;
- grupa 3 – państwo neutralne światopoglądowo;
- grupa 4 – państwo ateistyczne.

2. Po wyznaczonym czasie przedstawiciele poszczególnych zespołów zawieszają arkusz w przygotowanym miejscu na tablicy i prezentują swoje zagadnienie. Członkowie pozostałych grup mają prawo zadawać pytania w razie wątpliwości.

3. Uczniowie przechodzą do rozmowy na temat przedstawionych modeli. Wskazują przykłady państw w poszczególnych modelach. Analizują modele i oceniają według swojego punktu widzenia. Na koniec wybrana osoba podsumowuje rozmowę.

4. Następnie uczniowie dobierają się w pary i pracują z treścią e-materiału zawartego w sekcji „Mapa interaktywna”, wykonując obydwie ćwiczenia. Po ustalonym wcześniej czasie kilku przedstawicieli wskazanych (lub zgłaszających się) par prezentuje swoje propozycje odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do nich. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia je, udzielając także uczniom informacji zwrotnej.

4. Uczniowie przechodzą do dyskusji na temat: „Czy model relacji państwo – Kościół w Polsce jest odpowiedni?”. Każdy z wypowiadających się uczniów powinien swoją wypowiedź poprzeć minimum jednym argumentem. Na koniec wybrana osoba podsumowuje dyskusję.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia nr 5–8 z sekcji „Sprawdź się”.

2. Uczniowie odpowiadają na pytania postawione na wstępie lekcji. Jeśli na któreś nie uzyskali odpowiedzi, zapisują je w zeszytach i szukają odpowiedzi w ramach zadania domowego.

Praca domowa

Utrwalić powtarzany materiał do sprawdzianu. Odpowiedzieć na pytania, na które nie uzyskano odpowiedzi w trakcie zajęć.

Wykonać samodzielnie pozostałe ćwiczenia w e-materiale.

Materiały pomocnicze

Słownik myśli społeczno-politycznej, praca zbiorowa, Warszawa 2007.

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., sejm.gov.pl.

Józef Krukowski, Mirosław Sitarz, Henryk Stawniak (red.), *Katolickie zasady relacji państwo-Kościół a prawo polskie*, Lublin 2015.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium

Informacje zawarte w mapie interaktywnej można wykorzystać do przygotowania przez uczniów prezentacji multimedialnych, które zostaną przedstawione na lekcji podsumowującej.